

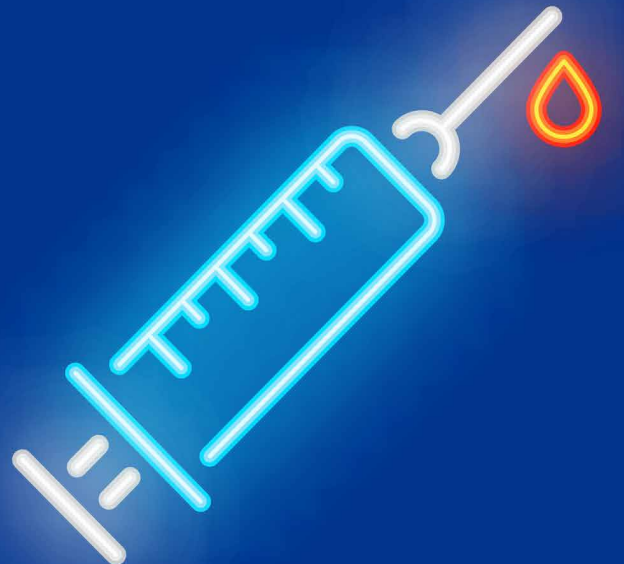
İlaç

Sektörel Bakış

2020

—

kpmg.com.tr

Dünyada ilaç sektörü

Büyük nüfus yapısına paralel talebin sürekli yükseldiği ilaç sektörü, talebin esnek olmaması nedeniyle sürdürülebilirlik sorunu yaşamayan bir pazar olmasıyla öne çıkıyor. Ortalama yaşam süresindeki artışın da desteklediği sektör, önemi artan sosyal devlet kavramı ile büyümeye devam ediyor. Öte yandan hızla artan teknolojik gelişmeler; sektörün kendi sınırlarının ötesine geçmesine yardım ederken yepyeni açılım alanları da yaratıyor. Sektör, sadece tedavi amaçlı ilaçlar alanında değil, yaşam kalitesini artırmaya yönelik tüketici ürünleri olarak sınıflanan potansiyeli yüksek bir yan dala da büyüyor.

İlaç sektörü, insan sağlığına yönelik doğrudan etkisi nedeniyle sıkı bir gözetim ve denetimlere tabi tutuluyor. Tüketicilerin özellikle fiyatlama şeffaflığına, hükümetlerin ilaçlara sürdürülebilir erişime, sigorta şirketlerinin ise süreçlere ilişkin açıklık beklentileri, sektör büyümesinin önüne bazı ticari kısıtlar koyuyor. Öte yandan, bu süreçler yandan geri dönülemez sonuçlar doğurabilecek riskleri de azaltıcı bir rol oynuyor. Bu gözetim ve denetim süreçleri yer yer kamu otoritelerinin fiyat müdahalelerine kadar uzanırken, şirket kârlılıkları da bu çerçevede sınırlanabiliyor.

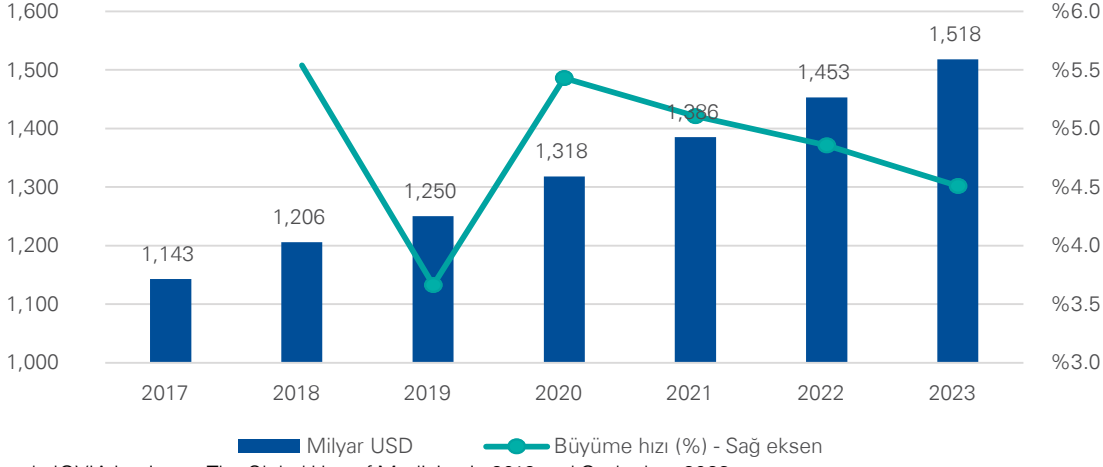
Sektörün hassasiyeti ve tabi olduğu denetimler, yeni ürünlerin tüketicilere sunulması sürecinin de başka sektörlerle kıyasla çok daha uzun olmasına yol açıyor. Yeni bir ürünün patent başvurusundan satışa hazır hale gelmesine kadar geçen süre 12-13 yılı bulabiliyor. Bu süreçte, yaklaşık laboratuvar sentezinden geçirilen her 10.000 içerikten sadece bir ya da ikisinin tüm kontrol aşamalarını geçebildiğini ve bu bağlamda yeni bir ürünün Ar-Ge harcamasının ortalama 2 milyar Avro olduğunu da belirtmekte fayda var. Sektör, bu açıdan yeni girişin oldukça zor olduğu yüksek bir yatırım ve sermaye gereksinimi tabanı üzerine oturuyor.

Sektör, içinde bulunduğumuz dijital dönüşüm çağının gereği olarak önemli değişimlerden geçiyor. Doğası gereği Ar-Ge harcamaları üst seviyede olan sektör, medikal buluşların ötesinde, verimliliklerini artırabilmek ve müşteri erişiminde optimum noktayı yakalayabilmek adına büyük veri işleme ve blok zinciri kullanımlarını devreye alıyor. Sektör, bu anlamda da kendi gelişim alanını yaratıyor. Öte yandan, denetim dahil olmak üzere operasyonel maliyetleri kontrol altında tutmak isteyen şirketler, stratejik ortaklıklar oluşturarak, seçtikleri üretim ve geliştirme kanallarını birlikte kullanacak sinerjiler yaratıyorlar.

Sektöre ticari çerçeveden bakıldığında, en önde gelen pazarın, açık farkla Amerika Birleşik Devletleri gerçeği devam ediyor. 2013-2018 döneminde üretilen yeni ilaçların %65,2'sinin satıldığı ABD'yi %17,7'lik payla Almanya, Fransa, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık beşlisinin oluşturduğu Avrupa pazarları izliyor. İçinde ülkemizin de bulunduğu ve 21 ülkeyi kapsayan "ilaçta gelişen pazarlar" (Pharmerging Markets) grubunun aldığı pay ise %1,5 seviyesinde.

Sektörün 2019 yılsonu yaklaşık büyüklüğü 1,3 trilyon USD seviyesinde. 2018 yılına göre %4 büyüyen sektörün, 2020-2023 döneminde ise ortalama %4,5 oranında büyüerek 1,5 trilyon USD seviyesini aşması bekleniyor. Bu büyüme ivmesinin sermaye birikiminin de desteğiyle gelişmiş ekonomiler öncülüğünde sağlanacağı tahmin ediliyor. Öte yandan, 2014-2018 döneminde sırasıyla %11,4, %7,3 ve %11,2 oranında büyüyen Brezilya, Çin ve Hindistan pazarlarının da bu harekete katkı vereceği değerlendiriliyor. Yine de, sektörün 1,5 trilyon USD seviyesine olan yolculuğundaki büyüme hızının 2014-2018 döneminde yaşananlardan daha yavaş seyredeceği tahmin ediliyor.

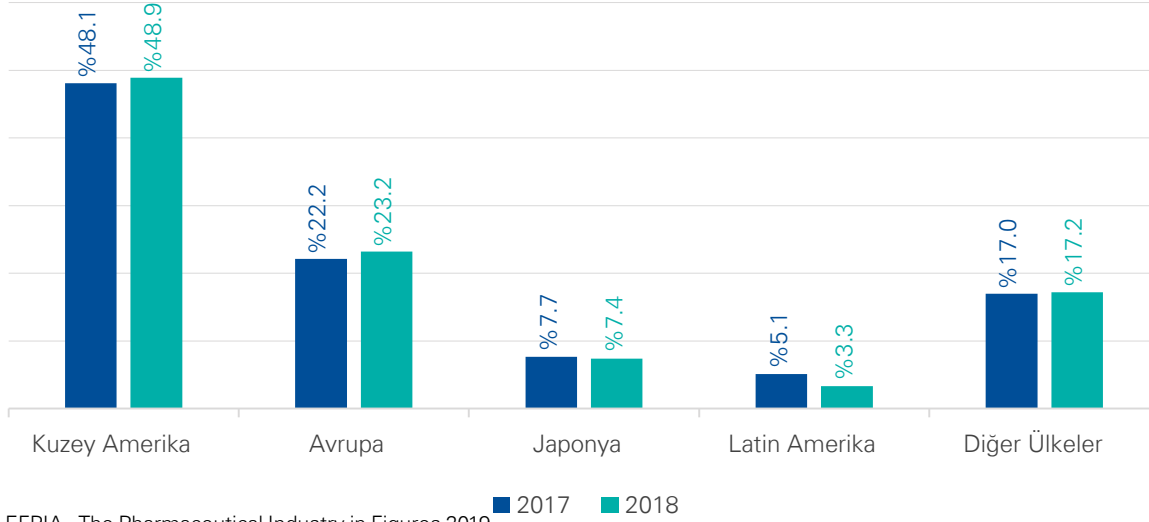
Küresel ilaç pazarı ve büyüme tahminleri

Kaynak: IQVIA Institute - The Global Use of Medicine in 2019 and Outlook to 2023

Global pazarın bölgesel dağılımında da Kuzey Amerika'nın geleneksel liderliği devam ediyor. Dünya ölçeğinde değer bazında her iki ilaçtan biri Kuzey Amerika'da satılırken; diğer yarıdan biraz azını ise Avrupa satın alıyor.

İlaç satışlarının bölgesel dağılımı

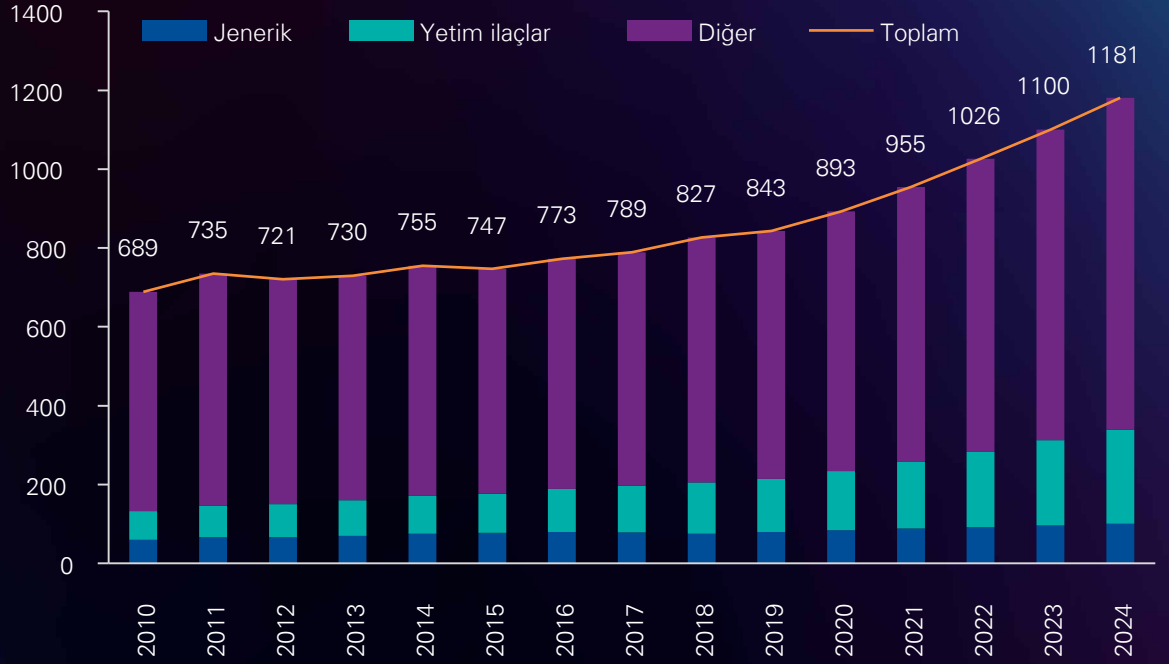

EFPIA - The Pharmaceutical Industry in Figures 2019

Dünya genelinde reçeteli ilaç satışlarının yıllık yaklaşık %7 büyüme öngörüsüyle 2024 yılında 1,1 trilyon USD'lik bir büyüklüğe ulaşması bekleniyor. En hızlı artışın katma değeri yüksek olan "yetim ilaçlar" kategorisinde olacağı, jenerik ya da diğer ifadeyle eşdeğer ilaç satışlarındaki artışın ise görece sınırlı kalacağı tahmin ediliyor.

Buna karşın jenerik ilaçların payı azalıyor. Jenerik ilaçların 2019 yılında toplam reçeteli ilaç satışları içindeki %9,4 seviyesindeki payının, 2024 yılında %7,4'e; %16,0 olan yetim ilaçların payının ise %20,2'ye çıkacağı tahmin ediliyor.

Dünya reçeteli ilaç satışlarının dağılımı ve tahminler (milyar dolar)

Kaynak: EvaluatePharma World Preview 2019, Outlook to 2024

İlaç satışlarına temel tedavi alanlarına göre bakıldığında, en yüksek payın büyük bir farkla onkoloji hastalıklarında olduğu görülüyor. 2018 yılsonu itibarıyla %14,3'lük pazar payına sahip olan bu segmentin, 2024 pazar payı tahmini ise %19,4. Bu tahmin, 2024 itibarıyla değer bazında satılan her beş ilaçtan birinin kanser hastalıklarının tedavisine yönelik olacağına

işaret ederken en yakın rakibi olan anti diyabet ilaçlarının satışlarının 4 katından fazlasına ulaşacağını gösteriyor. 2018-2024 tahminlerinde pazar payı bileşik ortalama büyüme hızı itibarıyla (CAGR) onkoloji ilaçlarını geride bırakacağı öngörülen iki segment ise immünosupresanlar ve dermatoloji ilaçları.

Dünya geneli satışları (milyar dolar)						
	Tedavi alanı	2018	2024 (Tahminler)	Mevcut pazar payı	2024 Tahmini pazar payı	Cagr
1	Onkoloji	124	237	%14.3	%19.4	%11.4
2	Anti-Diyabet	49	58	%5.6	%4.7	%2.9
3	Antiromatizmal	58	55	%6.7	%4.5	-%1.0
4	Aşılar	31	45	%3.5	%3.7	%6.6
5	Antiviraller	39	42	%4.5	%3.5	%1.4
6	İmmünosupresanlar	14	36	%1.6	%3.0	%16.9
7	Dermatoloji	16	32	%1.8	%2.6	%12.6
8	Bronkodilatörler	28	31	%3.2	%2.5	%1.6
9	Duyu Organları	22	31	%2.6	%2.5	%5.3
10	Antikoagülanlar	19	25	%2.2	%2.0	%4.1
11	Anti-Hipertansif	23	24	%2.7	%2.0	%9.0
12	MS terapileri	23	21	%2.6	%1.7	-%1.2
13	Anti-fibrinolitikler	14	18	%1.6	%1.5	%4.7
14	Antihiperlipidemikler	10	18	%1.1	%1.4	%10.8
15	Gamaglobulinler	11	15	%1.2	%1.2	%6.2
	İlk 15	479	686	%55.4	%56.1	%6.2
	Diğerleri	385	536	%44.6	%43.9	%5.7
	Toplam	864	1222			%5.9

Kaynak: Evaluate, Haziran 2018

Dünya ölçeğinde reçeteli ilaç satışlarında pazar liderliğini devralan Pfizer olsa da 2024 yılında Novartis ile yoğun rekabetine devam etmesi bekleniyor. Diğer dünya devleri Roche, Johnson & Johnson Merck & Co. ve Sanofi'nin de reçeteli ilaç satış gelirlerinde hızlı artışlar kaydedeceği öngörülüyor. Japon Takeda, İngiliz AstraZeneca ve yine İngiliz GlaxoSmithKline'in büyüme beklentileri dikkat çekici.

Dünya geneli reçeteli satış rakamları (milyar dolar)						
	Firma	2018	2024 (Tahminler)	Mevcut pazar payı	2024 Tahmini pazar payı	Cagr
1	Pfizer	45	51	%5.5	%4.3	%2.1
2	Novartis	44	50	%5.3	%4.2	%2.3
3	Roche	45	47	%5.4	%4.0	%0.8
4	Johnson & Johnson	39	46	%4.7	%3.9	%2.8
5	Merck&Co	37	43	%4.5	%3.6	%2.2
6	Sanofi	35	41	%4.2	%3.4	%2.5
7	GlaxoSmithKline	31	39	%3.7	%3.3	%4.0
8	AbbVie	32	35	%3.9	%3.0	%1.4
9	Tekeda	17	32	%2.1	%2.7	%10.8
10	AstraZeneca	21	32	%2.5	%2.7	%7.7
	İlk 10	346	415	%41.7	%35.1	%3.1
	Diğerleri	482	766	%58.3	%64.9	%8.0
	Toplam	828	1181			%6.1

Kaynak: Evaluate, Haziran 2018

Teknoloji şirketlerinin bile neredeyse iki katı Ar-Ge/Satış oranına sahip olan sektörün, Ar-Ge harcamalarını geçtiğimiz yıllara kıyasla biraz daha sınırlı boyutlarda da olsa büyümeye devam edeceği öngörülüyor. Bu yavaşlama, operasyonel etkinlikler adına atılan stratejik ortaklık adımları ile birlikte teknolojik verimliliğin Ar-Ge yansımaları olarak değerlendiriliyor. 2018 yılında reçeteli satışlara oranı %21,6 olan Ar-Ge harcamaları oranının 2024 yılında %18'e gerilemesi bekleniyor. Yüzdeler yerine rakamlara bakacak olursak, 2019'un toplam Ar-Ge harcama tutarı 182 milyar USD iken bu kalem için 2024 tahmini 213 milyar USD. Bu hacim içinde başı Roche çekerken 2024 itibarıyla liderliği Johnson & Johnson'un devralabileceği öngörülüyor. Yine aynı periyotta Ar-Ge harcamalarında büyüme ivmesi itibarıyla GlaxoSmithKline'in lider olacağı tahmin ediliyor.

İlaç ve sağlık sektöründe birleşme ve satın alma işlemleri

[KPMG Perspektifinden Birleşme ve Satın Alma Trendleri](#) raporuna göre, ilaç ve sağlık global ölçekte, en büyük 10 birleşme ve satın alma işlemi içerisinde 3 adet işlem ve toplam 204 milyar ABD doları bedele ulaşan işlem hacmiyle 2019 yılında ön plana çıkan sektördü. Türkiye'ye baktığımızda ilaç ve sağlık sektöründe işlem hacmi 2019 yılında 16 milyar dolar olarak gerçekleşti. Gerçekleştirilen işlem sayısı ise 2018'de 5'ten 2019'da 10'a yükseldi.

Mart 2019'da, biyoteknolojik ürünler konusunda immünoloji ve hematoloji tedavi alanlarında faaliyet gösteren Eczacıbaşı Şire Sağlık'ın %50 hissesinin Baxalta'ya devri gerçekleşti.

Değeri açıklanmasa da öne çıkan finansal yatırımcı işlemleri arasında, Taxim Capital'ın portföy şirketlerinden Besifarma'nın Alke Sağlık'ın %100'ünü Nisan 2019'da satın alması yer alıyor.

CoronaVirüs

Teknik adıyla SARS-CoV-2 ya da 2019-nCoV, herkesin bildiği isimle koronavirüs ya da COVID19, 2020 yılının ana gündem maddesi. Teknik olarak SARS virüsüne %80-%90 oranında benzeşen virüs, şiddetli akut solunum sendromu salgınının yeni versiyonu olarak kabul ediliyor.

Önceki dönemlerde yaşanan SARS ve MERS virüslerine göre çok daha bulaşıcı olan virüs, solunum yoluyla insandan insana geçebiliyor. Üstelik, hastalık evresinde benzer semptomlar görülmekle birlikte; semptomların şiddeti insandan insana değiştiğinden hastalığı hafif geçirenlerin hastaneye gitmemeleri de bulaşıcılığı artırıyor.

Virüsün yayılma hızı, bu sebeple MERS ve SARS'tan çok daha yüksek. MERS'in 1.000 kişiye bulaşması 2,5 yıl sürerken bu süre SARS için 130 gündü. COVID19 ise aynı eşliği sadece 48 günde aştı. Rapor tarihi itibarıyla Çin'de 80.000'i aşkın vaka kayda girerken, Güney Kore, Japonya, İran, Singapur, Hong Kong, ABD, Tayland ve Avustralya vaka rapor eden 40 ülke arasına girdi. Virüse ilişkin "temel üreme sayısı" olarak bilinen katsayının 1,4 ile 2,5 arasında olduğu düşünülüyor. Bu da, virüs sahibi her kişinin virüsü kabaca 1 ila 3 kişiye bulaştırabileceğini gösteriyor.

Virüsün ölümcül boyutu ise MERS ve SARS'a kıyasla çok daha düşük. Virüsten etkilenen her 50 kişiden ölenlerin sayısı MERS için 17, SARS için 5 iken COVID19 için 1. Bu da, %2'nin biraz üzerinde bir ölüm oranına işaret ediyor. 17 Şubat 2020 tarihinde yayımlanan bir araştırmaya göre, virüs sebebiyle hayatını kaybetme oranı 80 yaş üstü hastalar için %15, 70-80 yaş arası hastalar için %8, 10-40 yaş grubundaki hastalar içinse %0,2 olarak hesaplanmış durumda.

Yine de, Dünya Sağlık Örgütü, 30 Ocak tarihinde virüsle ilgili küresel halk sağlığı krizi bildiriminde bulundu. Dünya Sağlık Örgütü daha sonra dünya genelinde hızla yayılan korona virüsü için alarm seviyesini 'yüksek'ten 'çok yüksek' seviyesine çıkardı. Bu da, salgının başlangıç noktasından başka ülkeleri de tehdit edecek boyutta olduğu ve salgının kontrol altında tutulabilmesi için küresel bir insiyatife ihtiyaç duyulduğunun karara bağlandığı anlamına geliyordu. Son olarak Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart tarihinde hastalığı "pandemi" (kıta ve tüm dünya gibi çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalık) olarak nitelendirme kararı aldı.

Salgının patlak vermesinin ardından başlayan araştırmalarda önemli bir gelişme kaydedilememişti. 31 Ocak tarihinde ise ABD'deki ilk koronavirüs hastasının, SARS ve MERS de dahil olmak üzere benzer virüslere karşı etkili olan remdesivir ile tedavi edildiğine ilişkin haberler duyuldu. Çin de remdesiviri hastalar üzerinde deneyeceğini duyurdu. Faz-3 Klinik Araştırma sürecinin Nisan sonunda tamamlanması bekleniyor. Bir yandan aşı geliştirme çalışmaları devam ederken, diğer yandan hastalığın seyrini en azından semptomlarını tedavi edebilecek yöntemler uygulanmaya devam ediyor.

Çin Bilim ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Xu Nanping, Çin'de geliştirilen ilk Covid-19 aşısının Nisan sonuna kadar klinik deneylere hazır olmasının beklendiğini açıkladı.

İlaç sektörünün devleri de COVID19'a çare bulabilmek için seferber olmuş durumda. Moderna ve Johnson & Johnson profilaktik aşılar üzerinde çalışırken, dünyanın en büyük aşı üreticilerinden biri olan GlaxoSmithKline, ellerinde bulunan yeni bir aşı üretim teknolojisini diğer şirketlerin kullanımına açacağını duyurdu. Tüm bu çabalara rağmen göre süreç oldukça yavaş işliyor ve yakın vadede (sürecin 20 ayı aşabileceği değerlendiriliyor) bir aşı üretilmesi beklenmiyor.

Virüs, can kayıpları ve toplumsal endişe akımının ötesinde Adan Z'ye tüm sektörlerin performansını olumsuz etkiliyor. Dun & BradStreet'in son araştırmasına göre, Fortune 1000'de yer alan 938 dev şirketin de içinde yer aldığı en az 5 milyon kurumsal yapı virüsün yarattığı ekonomik bunalımdan olumsuz etkilenecek. Küresel büyüme beklentilerini de aşağı çeken ve sadece Çin'de 2 ayda 550 milyar USD gelir kaybına yol açan bu virüsün kontrol altına alınması noktasında sektörel birlik çabası heyecan verici olsa da, sektörün üzerine düşen yük çok büyük boyutlarda.

ABD Merkez Bankası (FED), yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgınının ekonomik etkilerine ilişkin endişelerin artması nedeniyle Mart ayında politika faiz oranını 50 baz puan indirerek yüzde 1-1,25 aralığına çekti.

Coronavirüs tedirginliği ilaç şirketlerinin hisselerine de değer kazandırıyor. ABD'li Inovio Pharmaceuticals ve Novavax hisseleri şubat sonunda yüzde 18'e kadar değerlendi. Novavax hisselerinde günlük yüzde 41'i bulan sıçramaysa şirketin deney aşamasındaki aşısının ilkbahar sonunda klinik testlere başlayacağını duyurmasının ardından geldi. Analistler, biyoteknoloji şirketlerine yönelik yatırımcıları uyarıyor, çünkü hangi çalışmanın başarılı olacağı bilinmiyor.

Türkiye Pazarı

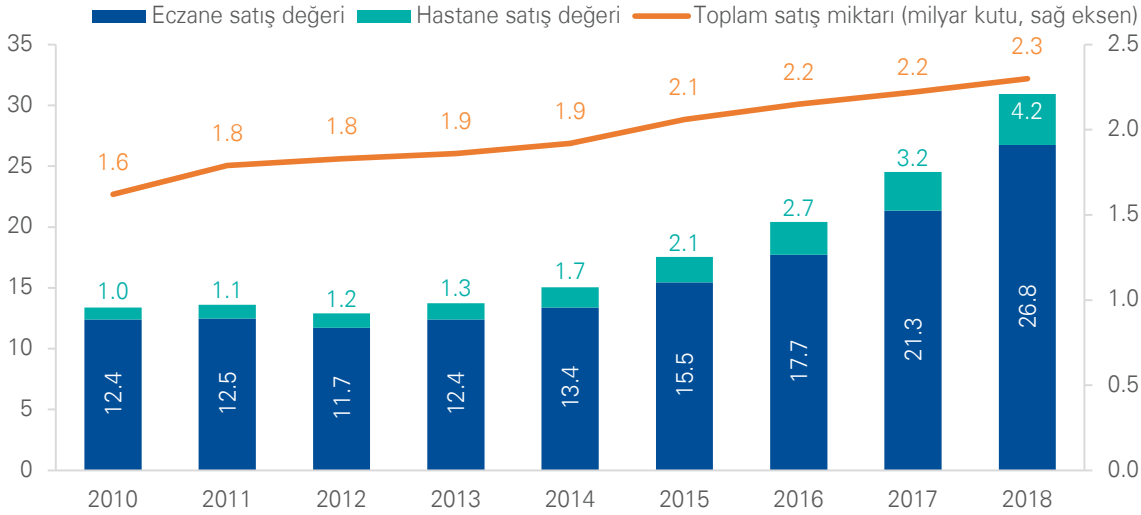

Türkiye ilaç pazarı

Türkiye ilaç sektörü, büyük potansiyeli ve yüksek teknolojiye üretim kabiliyeti ile öne çıkıyor. Coğrafi konumu ve görece makul maliyet yapısı ile de küresel rekabete girebilecek kapasiteye sahip. Bu yönleriyle özellikle politika yapıcılar tarafından stratejik önem atfedilen sektör; sürdürülebilirlik açısından da sorun yaşamadığından güçlü bir baz olarak kabul ediliyor. Üretim, istihdam ve dış ticaret hacimleri içindeki yeri itibarıyla da öne çıkan sektör, teşvik paketleri içinde kendine düzenli olarak yer buluyor. Buna rağmen sektörel dış ticaret açığı ve Ar-Ge'ye yeterli kaynak ayrılamaması temel sorunlar olarak devam ediyor.

Türkiye ilaç sektöründe eczane satışları 2018 yılında %25,4 artarken (2017: %20,4) hastane satışlarındaki artış %30,6 olarak gerçekleşti (2017: %19,0). Satışlar kutu bazında ise %3,6 artarak (2017: %3,3) 2,3 milyar kutu seviyesine ulaştı.

Türkiye ilaç pazarı

2019 yılı, Ocak – Eylül döneminde hacim artışı ise geçen yılın aynı dönemine kıyasla %30'u bularak 29,5 milyar TL seviyesine ulaştı. Aynı dönemde satılan kutu hacminde ise yalnızca %1'lik bir artış izlendi. Bu dönemde, ortalama ilaç fiyatlarının %28 gibi ciddi bir oranda arttığını da göz önüne almak gerekiyor.

	Toplam Değer (Milyar TL)			Toplam Hacim (Milyar Kutu)			Ortalama Fiyat		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Ocak - Eylül	17.9	22.7	29.5	1.6	1.7	1.7	11.0	13.2	16.9
Değişim		%27	%30		%5	%1		%20	%28

Kaynak: İEİS

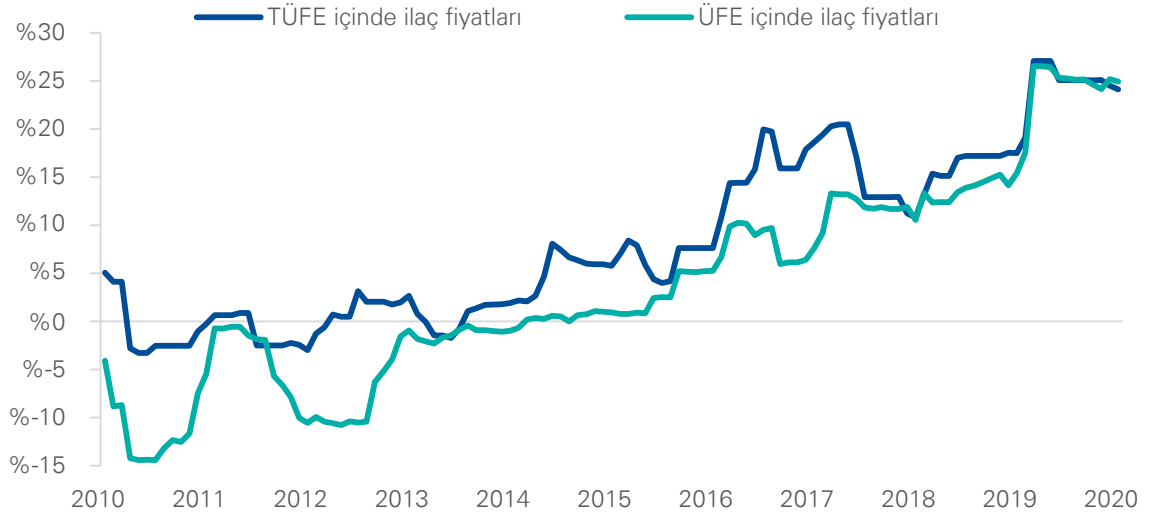
Sektördeki büyümenin temel kaynağı döviz kurlarına bağlı fiyat güncellemelerinden kaynaklanan fiyat artışları; bunu mevcut ürünlere olan talep artışı ve daha yüksek fiyatlı ürünlere olan artan eğilim ve pazara yeni giren ürünler takip ediyor. 2019 yılında piyasaya 327 yeni reçeteli ürün girdi. Söz konusu ilaçlar içinde adet bazında en fazla paya sahip olan grup antibiyotikler olurken yeni ilaçların toplam satış hacmi içindeki payı 400 milyon TL olarak gerçekleşti. Pazara yeni giren eşdeğer ilaçların adedi ise 272 olarak kayda geçti.

Eylül 2019 İtibarıyla Pazara Yeni Giren Ürünler			
İlaç			
327			
Eşdeğer		Referans	
280		47	
İthal	İmal	Eşdeğeri Yok	Eşdeğeri Var
8	272	41	6

Kaynak: İEİS

Enflasyonist ortam ilaçlar özelinde olumsuz bir görünüm sergiledi. 2018 yılında ortalama TÜFE %15,9 ve ortalama ÜFE %13,5 iken bu oranlar 2019 yılına sırasıyla %24,4 ve %24 olarak taşındı. Dünya genelinde olduğu gibi, yurtiçinde de fiyatlar üzerindeki kamu müdahaleleri fiyat artışlarını sınırlasa da, hem küresel trend gereği hem de iç makro dengeler sonucunda ciddi anlamda artan enflasyonist baskının devam ettiği görülüyor.

Yıllık değişimler

Kaynak: TÜİK

İlaç kategorilerine göre pazar

Referans ve eşdeğer ilaçlar

2019 Eylül itibarıyla sektörde ilk 9 ayda satışların adet bazında yüzde 40'ı referans ilaçlardan oluşurken, referans ilaçlar değer olarak yıllık bazda %27 büyüyerek 19,6 milyar TL'lik hacme ulaştı. Bu sonuçla birlikte referans ilaçlar iki yıl üst üste %27'lik büyüme sergiledi. Referans ilaçlara adetsel olarak baktığımızda ise farklı bir manzara ile karşılaşılıyor ve %3 daralma görüyoruz. Bu durum, ilaçlardaki fiyat artışını yansıtmaya açısından önemli.

Eşdeğer ilaçlarda da hacim %38 büyüyerek 9,9 milyar TL'ye ulaştı. Burada adetsel hacim de %4 seviyesinde büyümeye işaret ediyor.

Sonuçlara toplam olarak bakıldığında ise pazar büyüklüğünü 2019 Eylül itibarıyla 29,5 milyar TL'ye adetsel hacmin ise 1,7 milyar seviyesine ulaştığı görülüyor. Bu da sırasıyla %30 ve %1'lik büyüme kaydedildiği anlamına geliyor. Tutar hacmi ile adet hacmi arasındaki önemli büyüme farkı ise 2019 yılında referans ilaçların ortalama fiyatlarının %30 eşdeğer ilaçların ortalama fiyatlarının ise %32 artmasıyla açıklanabilir.

İthal-İmal ilaçlar									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Referans	12.3	15.5	19.6	0.7	0.7	0.7	17.8	21.8	28.4
Değişim		%27	%27		%4	-%3		%22	%30
Eşdeğer	5.7	7.2	9.9	0.9	1.0	1.1	6.0	7.1	9.4
Değişim		%26	%38		%7	%4		%18	%32

Kaynak: İEİS

İthal ve imal ilaçlar

2019 ilk dokuz ayda ithal edilen ilaçların satış hacmi yıllık bazda %25 artarken, adetsel olarak %9 daralma yaşandı. Buna karşın yerli üretimde satış hacmi %37 gibi önemli bir oranda artarken adetsel hacimde de %3'lük bir büyüme izlendi.

Bu ayrışmada ithal ürünlerin fiyatlarının daha hızlı artmasının yanında yerli üretime yönelik eğilimin etkili olduğu görülüyor. İthal ilaçların fiyatları Eylül 2019 itibarıyla yıllık bazda ortalama %37 arttı. Türkiye'de üretilen ilaçların fiyat artışı ise %33 olarak gerçekleşti.

İthal-İmal ilaçlar									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
İthal	9.4	11.4	14.3	0.3	0.3	0.2	32.1	45.2	61.9
Değişim		%22	%25		-%14	-%9		%41	%37
İmal	8.6	11.2	15.3	1.342	1.47	1.5	6.4	7.6	10.1
Değişim		%30	%37		%10	%3		%19	%33

Kaynak: İEİS

Biyoteknolojik ilaçlar

Sektörün en revaçta yatırım alanlarından. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bu alana yönelik ilgi ve yatırımlar hızlı bir artış trendinde. Türkiye ilaç ithalatının yüzde 46’sını biyoteknolojik ürünlerin oluşturduğu düşünüldüğünde, konunun önemi daha da ortaya çıkıyor. Sektörde, bu alana yönelik ruhsatlandırmada yeni bir modelin çıkması beklentiler arasında. Daha hızlı bir ruhsatlandırma süreci gelişmeleri hızlandırıcı rol oynayacaktır.

2019’da biyoteknolojik ilaç kategorisinde 11 referans ve 4 biyobenzer olmak üzere toplam 15 ilaç pazara girdi. Böylece Türkiye ilaç pazarında 113 marka altında 256 formda referans biyoteknolojik ve 24 marka altında 84 formda biyobenzer ilaca; toplamda ise 340 form ilaca ulaşılmış oldu.

2019’un ilk 9 ayında satışların toplam değeri 10 milyar TL’yi aştı. Burada, toplam biyoteknolojik ilaçlarda hacim büyümesi %26, referans ilaçlarda biyoteknolojik ise %21 oldu. Henüz küçük bir piyasa olan biyobenzer ilaçlarda ise aynı dönemde satış hacmi yüzde %130, toplam değer olarak yüzde %26’lık artış yaşandı.

Adet bazında referans biyoteknolojik ilaçlarda yüzde 16’lık önemli bir kayıp yaşanırken toplam biyoteknolojik ilaçlar %2 büyüdü.

Ortalama fiyatlar biyoteknolojik ilaçlar için %24, referans ilaçlar ise %43 artış gösterdi. 2018’deki artış oranları sırasıyla %26 ve %31 olmuştu.

İthal-İmal ilaçlar									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Biyotek	3.0	3.9	5.0	20.4	21.2	21.6	147.1	185.8	230.3
Değişim		%32	%26		%4	%2		%26	%24
Referans	2.9	3.8	4.5	17.4	17.4	14.7	164.6	215.1	308.5
Değişim		%31	%21		%0	-%16		%31	%43
Biyobenzer	0.1	0.2	0.4	2.93	3.77	6.9	43.2	50.5	63.4
Değişim		%51	%129		%29	%83		%17	%26

Kaynak: İEİS

İlaç Dışı Tıbbi Ürünler Pazarı

Tıbbi ürünler ilaç olmamakla birlikte ilaç şirketlerinin ürün gamları içinde yer alan önemli kalemlerdendir. Portföyde yer alan ancak ilaç olmayan ürünlerden oluşmaktadır. Bu ürünler içinde biyosidal ürünleri, farmasötik formdaki bazı tıbbi cihazlar, enteral beslenme maddeleri, tıbbi amaçlı gıdalar, kozmetik ve dermokozmetik ürünler ile vitaminler, gıda takviyeleri ve mamalar yer alıyor.

Söz konusu pazarda satış gelirleri 2019 yılının ilk 9 ayında %26 artmasına rağmen (2018: %30) reel anlamda bir büyümeden bahsetmek mümkün değil. Aynı dönemde adet artışı neredeyse aynı kalırken ortalama fiyatlardaki artış %26 oldu. İlgili dönemdeki pazar büyüklüğü ise 2,2 milyar TL seviyesine ulaştı.

2019 Ocak-Eylül döneminde satış hacmi anlamında en büyük artış, bir önceki yılda olduğu gibi enteral beslenme ürünlerinde yaşanırken (%39), gıda takviyeleri (%22) ikinci sırada yer aldı. Aynı dönemde fiyat artışları ise sırasıyla %33 ve %28 olarak gerçekleşti.

Enteral beslenme ürünleri tüm bu hacim içinde, adetsel anlamda %71'lik paya sahip. Bu ürünler, referans fiyat sistemine dâhil olmalarından dolayı (ortalama fiyatları 11 TL) tüm grubun ortalama fiyatlarını aşağı çeken bir etkiye sahiptir.

Resmi verilerin açıklandığı 2019 yılının ilk 9 ayında pazara 105 ürün girdi. Bu ürünlerin 61'i gıda takviyesi, 25'i mama ve 16'sı enteral beslenme ürünler oldu.

	9 Aylık Toplam Değer (Milyon TL)			9 Aylık Toplam Hacim (Milyon Kutu)			Ortalama Fiyat		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gıda Takviyesi	489.0	659.0	800.7	18.2	21.0	19.9	26.4	31.4	40.3
Değişim		%35	%22		%15	-%5		%19	%28
Enteral Beslenme	582.7	742.0	1,035.0	85	89.2	93.7	6.9	8.3	11.0
Değişim		%27	%39		%5	%5		%21	%33
Mama	134.1	189.0	191.7	6.5	6.2	5.3	19.4	30.4	35.9
Değişim		%41	%1		-%5	-%15		%57	%18
Diğerleri	147.2	166.2	190.6	15.9	15.7	13.8	9.3	10.6	13.8
Değişim		%13	%15		-%1	-%12		%14	%30
Toplam	1,353	1,756	2,218	125.6	132.1	132.7	10.7	13.3	16.7
Değişim		%30	%26		%5	%0		%24	%26

Kaynak: IMS, İEİS

Dış Ticaret

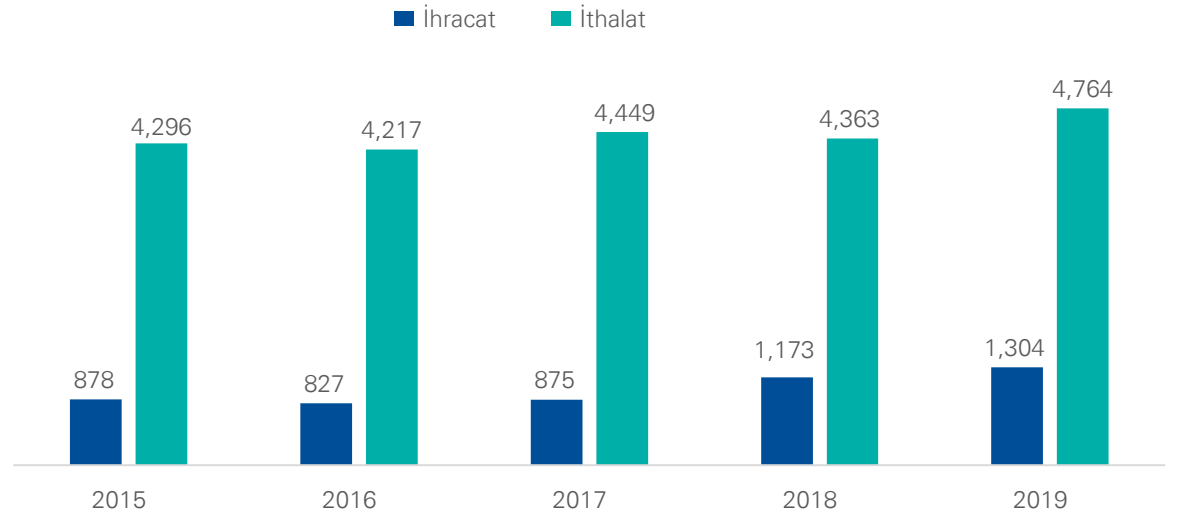
Türkiye ilaç sektörünün dış ticaret hacmi artış göstermeye devam ediyor. 2019 yılında sektörün dış ticaret hacmi 6 milyar USD seviyesini aşarken ticaret dengesi -3,5 milyar ABD Doları seviyesinde oluştu. Sektörün 2019 ihracatı %11,2 oranında artarak 1,3 milyar ABD Doları seviyesinde gerçekleşti. 2018 yılındaki artış oranı %34 olmakla birlikte, TL'deki değer kaybının yarattığı etkinin kısmen de olsa devam ettiği görülüyor.

Sektörün ithalat hacmindeki artış oranı ise %9,2 olarak gerçekleşti. 2019 yılında 4,8 milyar ABD Doları ithalat gerçekleştiren sektör bu anlamda genel ekonomik trendlerden ayrılıyor.

Türkiye'nin 2019 yılında %4,6 oranında daralan ithalat hacmine karşı ilaç sektöründe görülen ithalat artışı, ürünlerin talep esnekliğinin düşüklüğüne, başka bir deyişle zaruri oluşlarına işaret ediyor.

Sektörün toplam ülke ihracatından aldığı pay %0,8, ithalatından aldığı pay ise %2,4 olarak gerçekleşti. Bu oranlar 2018 yılında sırasıyla %0,7 ve %2,0 idi. Dış ticaret hacmi genelinde ise sektörün aldığı pay %1,6 seviyesinde.

Türkiye ilaç sektörü dış ticareti (milyon dolar)

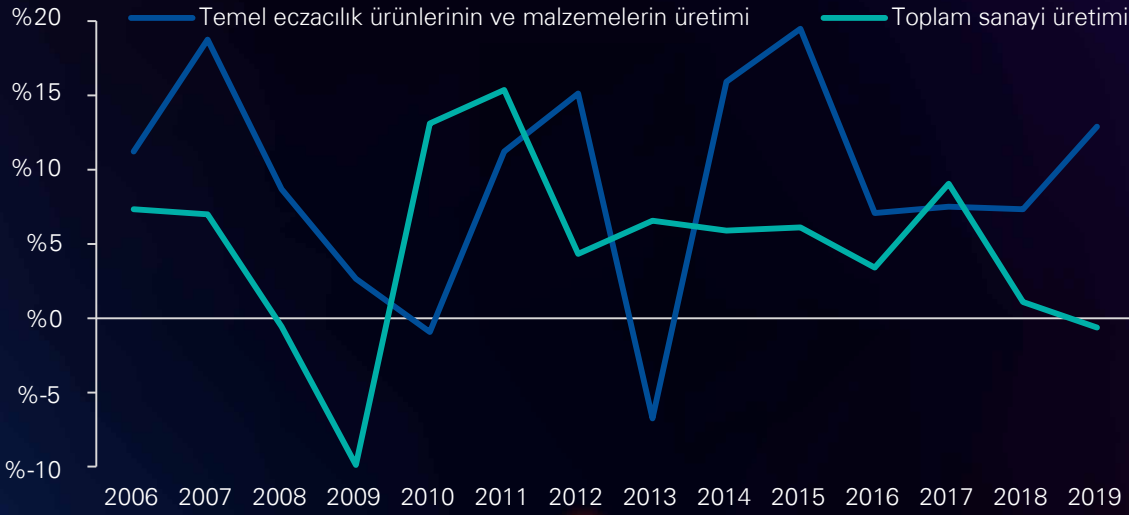

Kaynak: İEİS

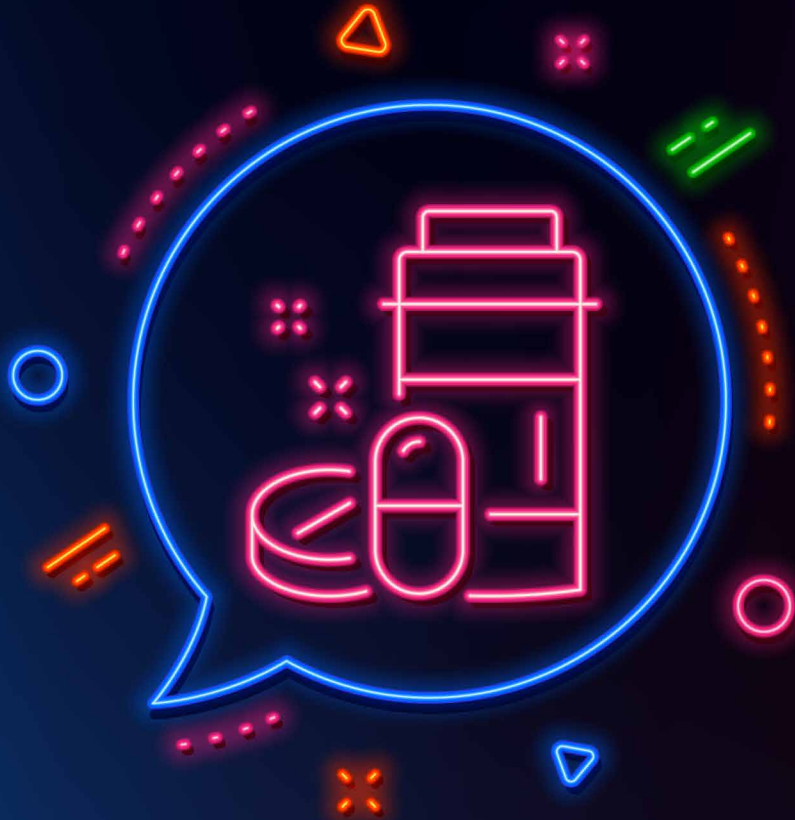
Üretim

Yurtiçi ekonomik aktivitede 2018'in ikinci ve 2019'un ilk yarısındaki ciddi durgunluğa rağmen ilaç sektörü göreceli olarak güçlü bir şekilde büyüme trendini koruyor. Türkiye sanayi üretimi, 2019 yılının son çeyreğindeki hızlı büyümesine rağmen yıldan yıla bakıldığında yılı %0,6 daralma ile kapatırken aynı gösterge ilaç sektörü için %12,9 büyümeye işaret ediyor. 2015 yılından bu yana yaşanan en hızlı büyümeyi gösteren bu oran, 2014-2019 ortalama büyümesini de %11,7 gibi çarpıcı bir seviyeye taşımış durumda. Sektörün, yerli üretimin artırılmasına yönelik motivasyondan aldığı güçle ve artan taleple birlikte büyüme trendini sürdürmesi bekleniyor. Üstelik TL'nin görece zayıflayan pozisyonu da ihracat hacmini destekleyerek bu trendin devamını sağlayacak bir temel oluşturuyor.

Yıllık ortalama değişimler

Kaynak: TÜİK

İstihdam

Yaklaşık 40.000 kişiyi istihdam eden sektör, ağırlıklı olarak Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösteriyor. Bu durum, ağırlıklı olarak nüfus yoğunluğu ve lojistikle ilgili olmakla birlikte yetişmiş personele erişim de öne çıkan başka bir değişken.

Sektördeki çalışanların önemli bölümü yükseköğrenim mezunu. Ülkemizde, sektöre uzman personel sağlayan ve eğitim odakları eczacılıktan biyolojiye kadar uzanan 300'e yakın yüksek öğretim kurumu bulunuyor.

Sektör doğası gereği yenilikçi bir yapıya sahip ve sektör çalışanlarının büyük kısmı üretim sürecinin dışında (satış, pazarlama, fiyatlama) işler üstleniyorlar.

Sektörün istihdam kapasitesini daha da artırabilmesi ve büyüme trendini yenilikçi çerçevede hayata geçirebilmesi adına yüksek öğretim kurumları ile şirketlerin ve kamunun iş birliğinin geliştirilmesi kritik önem arz ediyor.

Ar-Ge

İlaç sektöründe Ar-Ge süreci molekülün icadından, halka satışa sunulabilen güvenli ve etkin bir ilaç olmaya kadar giden uzun ve oldukça maliyetli bir süreç. Sürecin maliyet boyutu, küresel ölçekte yapılan Ar-Ge harcamalarının yaklaşık %20'sinin ilaç sektörü tarafından yapıldığı bilgisiyle daha net anlaşılabilir.

Ülkemizde, 2019 Mayıs ayı itibarıyla 32 Ar-Ge merkezi bulunuyor. 2010'da sadece 4 olan bu sayının hızla artışı hem sektörün ihtiyaç duyduğu kapasite artırımını besleme hem de katma değer yaratma noktalarında önemli bir baz oluşturuyor. Sektörün Ar-Ge harcamaları da yıllık ortalama bileşik %20 oranında büyüyor.

Ülkemiz, Temmuz 2018 itibarıyla klinik araştırma sayısı ile Avrupa'da 13, dünyada ise 23. sırada yer alıyor. Araştırma sayısı itibarıyla küresel hacimden aldığımız pay ise %1,3 seviyesinde.

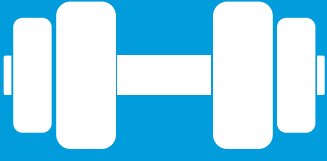
2018	2017	Şirket	Üretimden Satışlar (Net) (Milyar TL)	İhracat (Milyon \$)
97	134	Abdi İbrahim İlaç San. ve Tic. A.Ş.	1.84	56.21
188	207	Deva Holding A.Ş.	1.04	24.59
200	220	Koçak Farma İlaç ve Kimya Sanayi A.Ş.	1.01	0.00
286	293	Nobel İlaç San. ve Tic. A.Ş.	0.74	78.56
461	436	Santa Farma İlaç Sanayii A.Ş.	0.45	2.44

Kaynak: İEİS, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

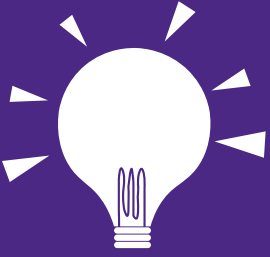
İlaç sektörü durum analizi

Güçlü yönler

- Düşük talep esnekliği ve yüksek kârlılık
- İnovasyon gücü ve tüketici üzerindeki hakimiyet
- Kamu otoritelerinin değişim taleplerine hızlı adaptasyon kabiliyeti
- Görece güçlü yerel üretim kapasitesi ve yüksek teknoloji kullanımı
- Referans fiyat uygulaması ve perakendeyi destekleyen düzenlemeler
- Nitelikli işgücünü çekebilme kabiliyeti.

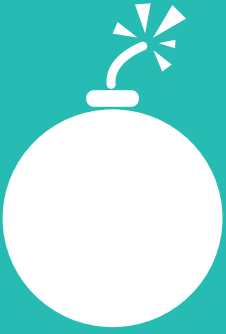
Fırsatlar

- Yukarı yönlü seyreden nüfus ve (hem yurt içi hem de yurt dışı kaynaklı) talep trendleri
- Sağlık turizmi ve devlet teşvikleri
- Yurt içi üretimi desteklemek üzere yapılan düzenlemeler
- Gelişen teknoloji ile hızlanan ve görece ucuzlayan Ar-Ge süreçleri
- Bakir ihracat mecralarına erişim imkanları

Zayıf yönler

- Sektörün ithalata bağımlılığı ve bunun getirdiği finansal kırılganlıklar
- Artan rekabet
- Fiyatların baskılanması yönünde artan talepler
- Özellikle ithal ilaçlarda yaşanabilen ruhsatlandırma sorunları

Tehditler

- Öngörülebilirliği azaltan ve kısa vadeli yol kazalarına sebep olabilen hukuki düzenlemelerin yoğunluğu ve bu anlamda yapılan çalışmaların sürekliliği
- Uzun soluklu ve yüksek maliyetli Ar-Ge faaliyetlerinin yeterince güçlenmesine imkan tanımazken uluslar arası rekabette geride kalınmasına sebep olan görece düşük sermaye birikimi
- En büyük alıcı olan kamu kesiminin tasarruf tedbirleri
- Bazı ülkelerin fiyat sistemlerinde Türkiye'yi referans alması
- Korona virüsünün özellikle tedarik zinciri üzerindeki olumsuz etkileri

2020

Projeksiyonu

2019 yılında Türkiye ilaç sektörünün %30 civarında artış göstererek 40 milyar TL'lik bir büyüklüğe ulaşması beklenmektedir. TL bazındaki büyümenin arkasındaki temel etken bu yıl da kur düzenlemesinden kaynaklanan fiyat artışları olmuştur. Son birkaç yıldır bu trend gözlenmektedir. Kutu satışlarındaki artış daha paralel seyir göstermiştir. Özellikle biyoteknolojik referans ürünlerin adet bazında artışında zorluklar gözlenmektedir.

Sektörün, artan ve yaşlanan nüfus ile birlikte artan talep ve yeni hastalıklar sebebiyle satış ve sürdürülebilir büyüme konusunda sorun yaşamaması beklenmemektedir. Gerek küresel gerekse de yerel eğilimler ne yönde olursa olsun ilaca olan talep her geçen gün artarak devam ediyor. Bununla birlikte korona virüsünün yarattığı ortamın özellikle tedarik zinciri üzerindeki olumsuz etkileri üretim ve ilaca ulaşım açısından tehditler barındırmaktadır. Korona virüsünün hem talep hem de arz tarafına yapacağı etkiyi öngörmek kolay değil.

Yerel yatırımcılar, makroekonomik ortamın bozulması ile görece zorlu dönemler geçirse de gerek kamunun yerelleştirme motivasyonu gerekse de önceki yıllara göre normalleşen ekonomik görünüm sektörün geleceğine ilişkin umutları artırmaktadır.

Ülkemizin jeopolitik konumu sayesinde ihracat pazarlarını çeşitlendirebilme kabiliyeti diğer bir avantaj olarak öne çıkıyor. Türk ilaç sanayinin, bölgesel üretim merkezi olma yolundaki adımlarının bu yıl da devam edeceği kanaatindeyiz. İlacın yanı sıra aşıya dönük yatırımların da öne çıkması beklentisi hâkim. İhracat için yeni döneme ilişkin hedef ülkeler arasında ABD ve Türkiye Cumhuriyetleri pazarları öne çıkıyor. Buna karşın 2018 yılına göre 2019 yılında ilaç ihracat artışının hız kestiğini söylemek yanlış olmaz.

Sektör, kısa ve orta vadede pozitif görünüme sahip olmakla birlikte, uzun vadede küresel çapta rekabet edebilmek için Ar-Ge yatırımlarına hız kesmeden devam edilmesi gerekiyor. Aksi takdirde sektörün dış ticaret açığında kalıcı bir iyileşmeden söz etmek mümkün olmayacaktır. Sürdürülebilirlik ve küresel rekabette söz sahibi olabilmek adına gereken Ar-Ge yatırımlarının zamanında ve etkili şekilde yapılabilmesi kritik önem taşıyor. Finansal koşulların göreceli olarak rahatlaması, Ar-Ge yatırımlarının yeniden yükselişe geçmesi için önemli bir etken olabilir. Zira ileri teknoloji gerektiren ilaç Ar-Ge projelerinin finansmanı sektördeki firmaların düşük sermaye birikimi ile çalıştıkları dikkate alındığında dış kaynak kullanımını kaçınılmaz kılmaktadır.

Sektör büyümesinin fiyat artışlarından kaynaklanmasına rağmen fiyatlama halen sektörün ana problemlerinden biridir. Esas ilaç alıcısı kamunun gerek ekonomik gerekse de sosyal gerekçelere dayandırarak yaptığı özellikle fiyatlama konusundaki müdahaleler sektörün gelecek beklentileri üzerinde belirsizlikler yaratabilme potansiyeli taşıyor.

2020 yılında da sektörün satış performansını etkileyecek ana unsur referans fiyat sisteminde ilaç fiyatlarının belirlenmesinde kullanılan Euro kuru olacaktır. Söz konusu Euro kuru 19 Şubat 2019 tarihinde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı akabinde %12,10 artırılarak 3,8155 olarak belirlenmiştir. Geçmiş yıllardaki trendlerin deva edeceği varsayımı ile 2020 yılında sektörün %15 civarında büyüyeceği ve buna göre 45 milyon TL seviyesini aşacağı tahmin edilebilir.

İletişim:

Hakan Orhan

İlaç ve Sağlık
Sektör Lideri,
Şirket Ortağı
horhan@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Clients & Markets
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

İş Kuleleri Kule 3 Kat 1-9
34330 Levent İstanbul
T : +90 212 316 6000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızılırmak Mah.
Ufuk Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2
Kat:13 Çukurambar 06550 Ankara
T: +90 312 491 7231

İzmir

Heris Tower, Akdeniz Mah. Şehit Fethi Bey
Cad. No:55 Kat:21 Alsancak 35210 İzmir
T: +90 232 464 2045

kpmg.com.tr
kpmgvergi.com

Bu rapor, 27 Mart 2019 tarihi itibarıyla halka açık veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisizdir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG International Cooperative ("KPMG International") bir İsviçre kuruluşudur. KPMG ağına üye olan bağımsız firmalar, KPMG International'a bağlıdır. KPMG International'ın müşterilere sunduğu herhangi bir hizmet yoktur. Hiçbir üye firmanın KPMG International'ı veya başka üye firmayı, aynı şekilde KPMG International'ın da hiç bir üye firmayı üçüncü şahıslar ile karşı karşıya getirecek zorlayıcı ya da bağlayıcı hiçbir yetkisi yoktur. Tüm hakları saklıdır.

© 2020 KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., KPMG International Cooperative'in üyesi bir Türk şirkettir. KPMG adı ve KPMG logosu KPMG International Cooperative'in tescilli ticari markalarıdır. Tüm hakları saklıdır. Türkiye'de basılmıştır.